

بررسی رابطه ی بین عملکرد مدرسه بامدرسه گریزی با نقش واسطه ای سازگاری اجتماعی در میان دانش آموزان پایه ششم ابتدایی شهرستان نقده

ثریا روان یار^۱، مهدیه حسین زاده^۲، سونیا حسین زاده^۳

^۱کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، اداره آموزش و پرورش نقده، مدرسه سبحان Soreia.ravanyar@gmail.com

^۲کارشناسی ارشد علوم تربیتی، اداره آموزش و پرورش نقده، مدرسه سبحان Mahdia.Hosseinzadeh@gmail.com

^۳کارشناسی ارشد علوم تربیتی، اداره آموزش و پرورش نقده، مدرسه نور الهدی Sonia.Hosseinzadeh@gmail.com

چکیده :

هدف تحقیق، بررسی رابطه ی بین عملکرد مدرسه بامدرسه گریزی با نقش واسطه ای سازگاری اجتماعی در میان دانش آموزان پایه ششم ابتدایی شهرستان نقده بود. روش این پژوهش، پیمایشی و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری این پژوهش را کلیه معلمان پایه ششم ابتدایی (تعداد ۱۶۲ نفر) شهرستان نقده تشکیل می دهند با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای و با استفاده از فرمول کوکران با سطح اطمینان ۹۵ درصد تعداد ۱۱۴ نفر (۶۴ نفر خانم و ۵۰ نفر آقا) به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه سازگاری اجتماعی، عملکردمدرسه و مدرسه گریزی بود. برای تحلیل داده ها و بررسی تاثیر متغیرهای ذکر شده از تحلیل پیرسون و معادلات ساختاری استفاده شد. با توجه به یافته های تحقیق این نتیجه حاصل شد که مدل ساختاری پژوهش بین متغیرهای تحقیق از برازش مطلوب برخوردار می باشد. تاثیر مستقیم عملکرد مدرسه و مدرسه گریزی ۰/۹۸۲ بر آورد گردیده است. اما زمانی که متغیر سازگاری اجتماعی به عنوان میانجی در مدل وارد عمل می شود، اثر عملکرد مدرسه بر مدرسه گریزی کاهش پیدا کرده است. به گونه ای که در مدل مشخص است ضریب غیر مستقیم ۰/۲۴۲- به دست آمد، که نسبت به اثر مستقیم ضریب اثر بیشتر و منفی می باشد. در نتیجه میتوان گفت که عملکرد مدرسه بر مدرسه گریزی از طریق سازگاری اجتماعی در میان دانش آموزان پایه ششم ابتدایی شهرستان نقده تاثیر دارد.

واژگان کلیدی:

سازگاری اجتماعی، عملکرد مدرسه، مدرسه گریزی

۱- مقدمه :

از عوامل تأثیرگذار در تربیت دانش آموزان، سازگاری اجتماعی است؛ سازگاری ابعادی متشکل از سازگاری آموزشی، عاطفی و اجتماعی دارد. سازگاری آموزشی به شیوه انطباق دانش آموزان با الزامات مرتبط با آموزش، تکالیف، فعالیت‌های گروهی و آزمون‌ها اشاره دارد و شایستگی، مشارکت در امور آموزشی، انگیزش مستقل، توسعه مهارت و موفقیت را شامل می‌شود. سازگاری عاطفی به نحوه انطباق با محیط استرس‌زایی که فرد در آن قرار دارد و نیز اعتماد و اطمینان نسبت به افرادی که در ارتباط نزدیک با فرد می‌باشند، اطلاق می‌شود و شامل خودستایی، احساسات مثبت، رضایت‌مندی از زندگی، اضطراب، احساسات نامطلوب و مشکلات درونی‌روانی است. سازگاری اجتماعی توانمندی افراد در انطباق با چارچوب‌ها و الزامات محیط اجتماعی و فرهنگی جدیدی است که شامل مشارکت با دوستان، رفتار اجتماعی مثبت و نگرش احترام‌آمیز است (شانکار سریواستاوا^۱، ۲۰۱۸).

سازگاری اجتماعی فرایندی در حال تحول و پویا است و به عنوان مهمترین شاخ و نشانه اجتماعی شدن از مباحثی است که در دهه‌های اخیر توجه بسیاری از جامعه‌شناسان و روانشناسان را به خود جلب کرده است. سازگاری اجتماعی ریشه در توازن و تعامل بین تدارک ابزارهای اجتماعی و واقعیت بخشی به توانایی‌های بالقوه افراد در راستای تحقق پذیرش و ایفای نقش‌های اجتماعی دارد. انجمن روان‌شناسی آمریکان سازگاری اجتماعی را به عنوان رفتار به منظور برآورده ساختن نیازهای محیطی تعریف می‌کند که غالباً مستلزم اصلاح تکانه‌ها، هیجانها یا نگرشها است. (رضایی دهنوی و همکاران، ۱۳۹۹)

سازگاری اجتماعی معمولاً در اصطلاحات نقش‌های اجتماعی، عملکرد نقش، درگیر شدن با دیگران و رضایت با نقش‌های متعدد مفهوم سازی شده است میزان سازگاری به دو عامل بستگی دارد: نخست ویژگی‌های شخصی مانند بازخوردها، مهارتها و شرایط جسمانی و دوم، ماهیت‌هایی که با آن مواجه می‌شود مانند مشکلات خانوادگی، حوادث ناگهانی و طبیعی (لپور^۲، ۲۰۱۷).

یکی از عوامل تأثیرگذار در سازگاری اجتماعی دانش آموزان، مدرسه‌گریزی است؛ مدرسه‌گریزی زمینه‌ساز مسائل اجتماعی فراوانی است و می‌تواند به نتایجی مانند افزایش هزینه‌ها و خدمات رفاهی برای این افراد و خانواده‌های آنها منجر شود. در آمریکا یکی از ده مسئله اصلی مربوط به آموزش، مدرسه‌گریزی است چه بسا عدم رسیدگی به پیشگیری از بروز این مسئله، بعدها مسائل بازپروری را به همراه خواهد داشت که به طور غیرمستقیم افراد جامعه را درگیر می‌کند و باری بر دوش کل جامعه خواهد بود (اینگلز و همکاران^۳، ۲۰۱۵).

مدرسه‌گریزی در محیط‌هایی صورت می‌گیرد که از نظر عاطفی خنثی و فاقد محرک‌های لازم است. والدین از مسأله اطلاع ندارند. تصور آنها از کودک خود این است که او هر روز صبح به مدرسه می‌رود و در موقع مناسب به خانه بازمی‌گردد. در حالی که کودک هر روز صبح از خانه خارج می‌شود و در اطراف مدرسه یا خانه پرسه می‌زند و هنگامی که سایر بچه‌ها برمی‌گردند او نیز به خانه می‌آید. در این حالت، کودک به همان میزانی که از مدرسه غیبت کرده است، از خانه نیز غایب بوده است. مدرسه‌گریزی یک خروجی برای افزایش نگرانی درباره تأثیرات مخرب روی آینده جوانان می‌تواند باشد. این پدیده پیامدهای عظیمی برای همه دارد. وقتی یک دانش‌آموز مکرراً مدرسه نمی‌رود،

¹ Shankar Srivastava, P

² Lepore S, Revenson A

³ Inglés, Cándido J.; González-Maciá, Carolina; García-Fernández, José M.;

این وضع برای دانش آموز و خانواده اش، مدرسه و جامعه میزبانی برای مسائل دیگر است (مازرول و همکاران^۴، ۲۰۱۷). مطالعات نشان می‌دهند که دانش آموزانی که از مدرسه فرار می‌کنند بسیار محتمل است که مواد و الکل مصرف کنند، درگیر گروه اراذل و اوباش، مرتکب جرایم و نهایتاً اخراج از مدرسه شوند. نرفتن به مدرسه می‌تواند روی عزت نفس فرد، موفقیت در مدرسه، پیشرفت، فارغ التحصیلی و حتی پتانسیل استخدام تأثیر بگذارد. این یک مسئله وسیع است که می‌تواند برای جامعه ارزشمند باشد (دبورا^۵، ۲۰۱۰).

مدرسه‌گریزی معمولاً به وسیله دانش آموزانی که حق و وظیفه‌شان را برای حضور در مدرسه را انجام نمی‌دهند، صورت می‌گیرد در نتیجه پیامدهای نامطلوب مربوط به این مسئله خطرناک هستند: اضطراب، افسردگی، رفتار مخرب، عملکرد تحصیلی پایین یا ترک تحصیل. در واقع، مدرسه‌گریزی تکرار غیبت ناخوشایند براساس اضطراب و انجام بدون رضایت والدین است (اینگلز و همکاران^۶، ۲۰۱۵). از جمله عواملی که در گریز از مدرسه مؤثرند، مشکلات امنیت جسمی مانند ترس از آسیب و ترس از قربانی شدن است. در عین حال از جمله عواملی که می‌تواند از بروز این پدیده جلوگیری کند، عزت نفس بالا و دیدگاه‌های مثبت راجع به افسران پلیس است (وظیفه دان، ۱۳۹۸).

یکی دیگر از عوامل تأثیرگذار در سازگاری اجتماعی دانش آموزان، عملکرد مدرسه است؛ در جهان پیچیده امروز که پیشرفت و توسعه کشورها، سازمانها و مؤسسات آموزشی در گرو توسعه علم و دانش بشری است، ضرورت توجه به کیفیت آموزش و بهره‌وری حاصل از آن دارای اهمیت ویژه‌ای می‌باشد. لزوم بهبود مستمر کیفیت آموزش، دست‌اندرکاران سازمانهای آموزشی را بر آن داشته است تا عملکرد سازمانی خود را بهبود بخشند. از این جهت باید با دید کیفی به آموزش نگریسته و سعی نمایند با ارائه راهبردهای اجرایی، کیفیت برنامه‌های آموزشی سازمان متبوع خود را در سطح مطلوب حفظ نمایند. لازم به ذکر است انجام این کار منوط به اعمال مدیریت صحیح و داشتن نگرش مثبت به مفهوم آموزش از یک سو و داشتن معیارها و شاخص‌های مناسب جهت ارزیابی عملکرد آموزشی از سوی دیگر است (شفیعی، ۱۳۹۶).

در این میان مدارس با توجه به مسئولیت خطیری که در امر آموزش و پرورش به عهده دارند، از جایگاه ویژه‌ای برخوردارند، چرا که احراز عرصه تعلیم و تربیت از مهمترین زیرساختهای تعالی و پیشرفت همه جانبه کشور و ابزاری جدی برای ارتقاء سرمایه انسانی شایسته کشور در عرصه‌های مختلف می‌باشد. بدیهی است کلیه سازمانهای آموزشی بالاخص مدارس متوسطه با رسالت و مأموریت مشخصی به وجود آمده و برای نیل به اهداف معینی تلاش می‌کنند. بی تردید دستیابی به این اهداف مستلزم شناسایی، کنترل و رفع موانع و مشکلاتی است که ممکن است اجرای مطلوب فرآیندهای آموزشی را تحت تأثیر خود قرار دهد. بدین منظور استفاده از سازوکارهای ارزیابی عملکرد، شرایط و زمینه‌های لازم را برای شفافیت عملکرد مدارس، پاسخ‌گویی و اطلاع از میزان تحقق اهداف و مقاصد را برای آنان فراهم می‌آورد (خواجه‌ای و ناظمی، ۱۳۹۱).

عدم سازگاری اجتماعی ممکن است افراد را منزوی کرده و بر عزت نفس آنها اثر گذاشته و فعالیت‌های اجتماعی آنان را محدود سازد و حتی برخی از آنان از صحبت کردن با دیگران اجتناب می‌ورزند و از مهمترین عواملی که نقش اساسی در کاهش یا افزایش سازگاری اجتماعی دانش آموزان دارند مدرسه‌گریزی و عملکرد مدرسه می‌باشد. لذا هدف اصلی این پژوهش پاسخ به این سوال‌ها است (۱) آیا بین عملکرد مدرسه، مدرسه‌گریزی و سازگاری اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود دارد؟ (۲) آیا سازگاری اجتماعی در رابطه‌ی بین عملکرد مدرسه با مدرسه‌گریزی در میان دانش آموزان پایه ششم ابتدایی شهرستان نقده نقش واسطه‌ای دارد؟

⁴ Mazerolle, Lorraine; Antrobus, Emma; Bennett, Sarah; Eggins, Elizabeth.

⁵ Deborah L. Bennett.

⁶ Inglés, Cándido J.; González-Maciá, Carolina; García-Fernández, José M;.

۲- روش شناسی :

روش این پژوهش، پیمایشی و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری این پژوهش را کلیه معلمان پایه ششم ابتدایی (تعداد ۱۶۲ نفر) شهرستان نقده تشکیل می دهند با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای و با استفاده از فرمول کوکران با سطح اطمینان ۹۵ درصد تعداد ۱۱۴ نفر (۶۴ نفر خانم و ۵۰ نفر آقا) به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه سازگاری اجتماعی، عملکردمدرسه و مدرسه گریزی بود. برای تحلیل داده ها و بررسی تاثیر متغیرهای ذکر شده از تحلیل پیرسون و معادلات ساختاری استفاده شد

۳- بحث درباره یافته ها

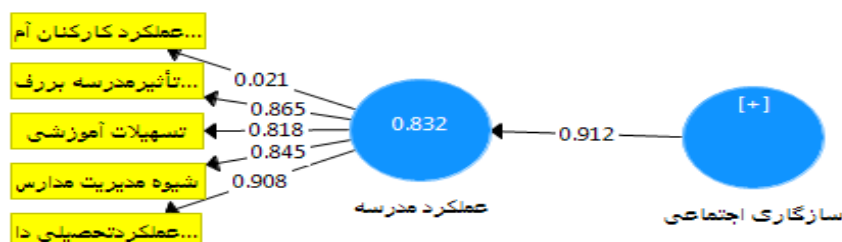
فرضیه اول : بین سازگاری اجتماعی با عملکرد مدرسه در میان دانش آموزان پایه ششم ابتدایی شهرستان نقده رابطه معنی دار مثبت وجود دارد.

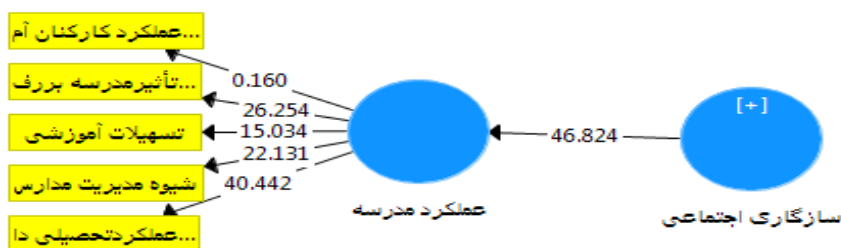
نتیجه آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین سازگاری اجتماعی با عملکرد مدرسه

عملکرد مدرسه		سازگاری اجتماعی
همبستگی پیرسون	۰/۷۶۲**	
Sig	۰/۰۰۰	
N	۱۱۴	

با توجه به نتایج جدول فوق چون سطح معنی داری کوچکتر از ۰/۰۵ است و نتیجه آن این است که فرضیه H_0 رد شده و فرضیه H_1 (فرضیه پژوهش) مبنی بر وجود رابطه بین سازگاری اجتماعی با عملکرد مدرسه پذیرفته می شود. همانگونه که مشاهده می شود رابطه مثبت و معنی داری بین سازگاری اجتماعی با عملکرد مدرسه وجود دارد و ضریب همبستگی آن ۰/۷۶۲ می باشد.

نمودار ۱: مدل رابطه ی سازگاری اجتماعی با عملکرد مدرسه

بررسی فرضیه اول پژوهش

نتیجه آزمون	مقدار همبستگی	آماره t	ضریب مسیر	رابطه سازگاری اجتماعی با عملکرد مدرسه
تایید شد	۰/۸۳۲	۴۶/۸۲۴	۰/۹۱۲	

با توجه به جدول و نمودار مدل ساختاری پژوهش بین متغیرهای تحقیق از برازش مطلوب برخوردار می باشد. در نتیجه میتوان گفت که بین سازگاری اجتماعی با عملکرد مدرسه در میان دانش آموزان پایه ششم ابتدایی شهرستان نقده رابطه معنی دار مثبت وجود دارد.

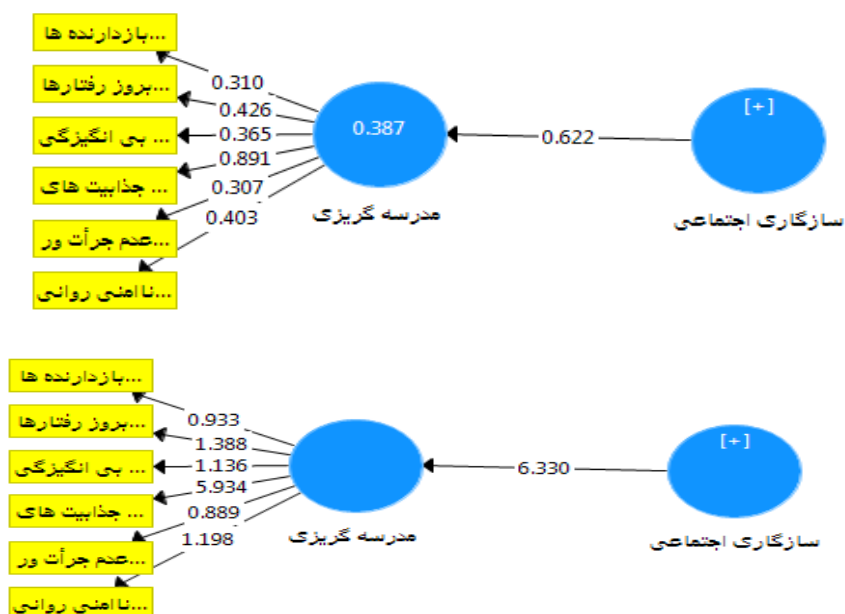
فرضیه دوم: بین سازگاری اجتماعی با مدرسه گریزی در میان دانش آموزان پایه ششم ابتدایی شهرستان نقده رابطه معنی دار مثبت وجود دارد.

نتیجه آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین سازگاری اجتماعی با مدرسه گریزی

مدرسه گریزی		سازگاری اجتماعی
همبستگی پیرسون	۰/۶۱۴**	
Sig	۰/۰۰۰	
N	۱۱۴	

با توجه به نتایج جدول فوق چون سطح معنی داری کوچکتر از ۰/۰۵ است و نتیجه آن این است که فرضیه H_0 رد شده و فرضیه H_1 (فرضیه پژوهش) مبنی بر وجود رابطه بین سازگاری اجتماعی با مدرسه گریزی پذیرفته می شود. همانگونه که مشاهده می شود رابطه مثبت و معنی - داری بین سازگاری اجتماعی با مدرسه گریزی وجود دارد و ضریب همبستگی آن ۰/۶۱۴ می باشد.

نمودار ۲: مدل رابطه ی سازگاری اجتماعی با مدرسه گریزی

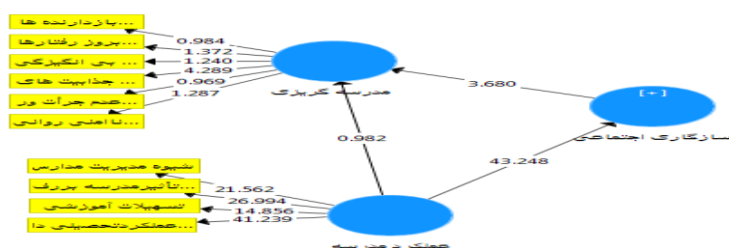
بررسی فرضیه دوم پژوهش

نتیجه آزمون	مقدار همبستگی	آماره t	ضریب مسیر	رابطه سازگاری اجتماعی با مدرسه گریزی
تایید شد	۰/۳۸۷	۶/۳۳۰	۰/۶۲۲	

با توجه به جدول و نمودار مدل ساختاری پژوهش بین متغیرهای تحقیق از برازش مطلوب برخوردار می باشد. در نتیجه میتوان گفت که بین سازگاری اجتماعی با مدرسه گریزی در میان دانش آموزان پایه ششم ابتدایی شهرستان نقده رابطه معنی دار مثبت وجود دارد.

فرضیه سوم: بین عملکرد مدرسه با مدرسه گریزی از طریق سازگاری اجتماعی در میان دانش آموزان پایه ششم ابتدایی شهرستان نقده رابطه معنی دار مثبت وجود دارد.

نمودار ۳: مدل رابطه ی عملکرد مدرسه و مدرسه گریزی از طریق سازگاری اجتماعی

بررسی فرضیه سوم پژوهش

تایید شد	نتیجه آزمون	مقدار همبستگی	آماره t	ضریب مسیر	
تایید شد		۰/۳۸۲	۰/۹۸۲	-۰/۲۴۲	تأثیر مستقیم بین عملکرد مدرسه و مدرسه گریزی
			۳/۶۸۰	۰/۸۳۱	تأثیر عملکرد مدرسه و مدرسه گریزی از طریق سازگاری اجتماعی

با توجه به جدول و نمودار مدل ساختاری پژوهش بین متغیرهای تحقیق از برازش مطلوب برخوردار می‌باشد. تأثیر مستقیم عملکرد مدرسه و مدرسه گریزی ۰/۹۸۲ بر آورد گردیده است. اما زمانی که متغیر سازگاری اجتماعی به عنوان میانجی در مدل وارد عمل می‌شود، اثر عملکرد مدرسه بر مدرسه گریزی کاهش پیدا کرده است. به گونه‌ای که در مدل مشخص است ضریب غیر مستقیم ۰/۲۴۲- به دست آمد، که نسبت به اثر مستقیم ضریب اثر بیشتر و منفی می‌باشد. در نتیجه می‌توان گفت که عملکرد مدرسه بر مدرسه گریزی از طریق سازگاری اجتماعی در میان دانش آموزان پایه ششم ابتدایی شهرستان نقده تأثیر دارد.

۴- نتیجه گیری

رشد اجتماعی مهم‌ترین جنبه رشد وجود هر شخص است و معیار اندازه گیری رشد اجتماعی هر کس سازگاری او با دیگران است. سازگاری اجتماعی مانند رشد جسمی، عاطفی و عقلی یک کمیت پیوسته است و به تدریج به کمال می‌رسد و در طول زندگی به طور طبیعی و در برخورد با تجربه‌ها حاصل می‌شود. با سپری شدن دوران کودکی و ورود به دوران نوجوانی، رشد روانی - اجتماعی از تحول ساده به تحول عمیق و کیفی تبدیل می‌شود و نوجوان با به کارگیری مهارت‌های اجتماعی، می‌تواند جایگاه خود را در میان مراودات اجتماعی و ارتباط با همسالان خود و بزرگسالان پیدا کند و مورد پذیرش اجتماعی قرار گیرد. موفقیت در امر پذیرش اجتماعی به سازگاری اجتماعی منجر می‌شود و ممکن است فرد را به مرحله نفوذ و رخنه اجتماعی برساند که سطحی بالاتر از پذیرش اجتماعی است و در این مرحله می‌تواند بر اطرافیان خود تأثیرگذار باشد آموزش و پرورش با القای ارزش‌های وفاداری به نهادهای جامعه، به عنوان ساخت و کار کنترل اجتماعی عمل می‌کند. چون خودمداری فردی به منزله تهدیدی برای نظم اجتماعی به شمار می‌آید. از این رو آموزش و پرورش می‌تواند از طریق تربیت و آموزش اخلاقی این تهدید را کاهش دهد. بدین منظور از مدارس به شکل نسبتاً مستقیم تری نیز استفاده می‌شود. مدارس به منزله نهادهای محافظت و نگه داری، کودکان و نوجوانان را هفته ای شش روز و سالانه نه ماه، از کوچه و خیابان دور کرده و در محیطی کنترل شده سرپرستی و نگه داری می‌کند. در اغلب موارد این کارکرد مدرسه از طریق برنامه‌های مکمل یا فعالیت‌های فوق برنامه بسط می‌یابد. این عقده‌ها و تنش‌ها باید تخلیه گردند، در غیر این صورت فرد را بیمار خواهند کرد. مدرسه گریزی از انواع دیگر غیبت مانند امتناع از

مدرسه که با درماندگی هیجانی مربوط به حضور در مدرسه متفاوت است متمایز می‌شود گروهی از محققان بین امتناع از مدرسه و مدرسه‌گزیزی تمایز قائل می‌شوند. بچه‌های مدرسه‌گزیز از رفتن به مدرسه امتناع نمی‌کنند ولی برای بیرون ماندن و پرسه‌زدن به تنهایی یا با همراهی دیگر مدرسه‌گزیزها، حقه می‌زنند. مشکل آنها تقریباً برای والدین ناشناخته است. با توجه به یافته‌های تحقیق این نتیجه حاصل شد که مدل ساختاری پژوهش بین متغیرهای تحقیق از برازش مطلوب برخوردار می‌باشد. تاثیر مستقیم عملکرد مدرسه و مدرسه‌گزیزی ۰/۹۸۲ بر آورد گردیده است. اما زمانی که متغیر سازگاری اجتماعی به عنوان میانجی در مدل وارد عمل می‌شود، اثر عملکرد مدرسه بر مدرسه‌گزیزی کاهش پیدا کرده است. به گونه‌ای که در مدل مشخص است ضریب غیر مستقیم ۰/۲۴۲- به دست آمد، که نسبت به اثر مستقیم ضریب اثر بیشتر و منفی می‌باشد. در نتیجه میتوان گفت که عملکرد مدرسه بر مدرسه‌گزیزی از طریق سازگاری اجتماعی در میان دانش آموزان پایه ششم ابتدایی شهرستان نقده تاثیر دارد.

فرضیه اول: بین سازگاری اجتماعی با عملکرد مدرسه در میان دانش آموزان پایه ششم ابتدایی شهرستان نقده رابطه معنی دار مثبت وجود دارد.

با توجه به نتایج چون سطح معنی داری کوچک‌تر از ۰/۰۵ است و ضریب همبستگی آن ۰/۷۶۲ می‌باشد. مدل ساختاری پژوهش بین متغیرهای تحقیق از برازش مطلوب برخوردار می‌باشد. در نتیجه میتوان گفت که بین سازگاری اجتماعی با عملکرد مدرسه در میان دانش آموزان پایه ششم ابتدایی شهرستان نقده رابطه معنی دار مثبت وجود دارد.

در تبیین این یافته ها از پژوهش می توان گفت: در اغلب جوامع امروز نهادهای آموزش و پرورش، ابزارهای مهم تحقق اهداف و مقاصد اجتماعی به شمار می‌روند. بر مبنای این فرض که آموزش و پرورش، لازمه‌ی نظم و پیشرفت اجتماعی است، اقدامات قابل ملاحظه‌ای از جانب مردم و دولت‌ها، در جهت سیاست‌گذاری و تامین منابع آن به عمل می‌آید. از سویی انتظار می‌رود که آموزش و پرورش، سنت‌هایی مثل احترام به اقتدار، اطلاعات از قانون و میهن دوستی و نظایر آن را حفظ و تحکیم کند و از سوی دیگر، انتظاری رود که موجبات رشد و توسعه اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جامعه را فراهم سازد. با سخگویی به این انتظارات، دامنه گسترده‌ای از کارکردها برای آموزش و پرورش به وجود می‌آورد. سازگاری اجتماعی هماهنگی ساختن رفتار به منظور برآورده ساختن نیازهای محیطی که اغلب اوقات مستلزم اصلاح تکانه‌ها، هیجانها یا نگرشهاست. که به وسیله آن روابط میان افراد، گروهها و عناصر فرهنگی در وضعیتی رضایت بخش برقرار باشد؛ به عبارت دیگر، روابط میان افراد و گروهها به گونه‌ای برقرار شده باشد که رضایت متقابل آنها را فراهم سازد. بدین ترتیب سازگاری اجتماعی سازوکارهایی است که توسط آنها یک فرد توانایی تعلق به یک گروه را پیدا می‌کند به همین علت لازمه سازگاری اجتماعی، بروز تغییراتی در فرد بوده که آن نیز مستلزم یکپارچگی سازوکارهایی است که توسط آنها، گروه یک عضو جدید را می‌پذیرد. هم راستا با نتایج این تحقیق، محققین ذیل رضایی دهنوی و همکاران (۱۳۹۹) خجسته مهر، عباس پور، کرابی و کوچکی (۱۳۹۱) یانگ و هام (۲۰۱۷)^۷ مینارد و همکاران (۲۰۱۷)^۸ نیز به نتایج مشابهی رسیده اند

⁷ Yang Kyung-Ean, Ham Seung-Hwan

⁸ Maynard. Brandy.R., Vaughn. Micheal G., Nelson Erik J., Salas-Wright

فرضیه دوم: بین سازگاری اجتماعی با مدرسه گریزی در میان دانش آموزان پایه ششم ابتدایی شهرستان نقده رابطه معنی دار مثبت وجود دارد.

با توجه به نتایج چون سطح معنی داری کوچکتر از ۰/۰۵ است و ضریب همبستگی آن ۰/۶۱۴ می باشد. مدل ساختاری پژوهش بین متغیرهای تحقیق از برازش مطلوب برخوردار می باشد. در نتیجه میتوان گفت که بین سازگاری اجتماعی با مدرسه گریزی در میان دانش آموزان پایه ششم ابتدایی شهرستان نقده رابطه معنی دار مثبت وجود دارد.

در تبیین این یافته ها از پژوهش می توان گفت: سازگاری اجتماعی فرایندی است در حال رشد و پویا که شامل توازن بین آنچه افراد می خواهند و آنچه جامعه شان می پذیرد است. به عبارت دیگر سازگاری اجتماعی یک فرایند دوسویه است، از یک طرف فرد به صورت مؤثر با اجتماع تماس برقرار می کند و از طرف دیگر اجتماع نیز ابزارهایی را تدارک می بیند که فرد از طریق آنها توانایی های بالقوه خویش را واقعیت می بخشد. در این تعامل فرد و جامعه دستخوش تغییر و دگرگونی شده و سازشی به نسبت پایدار به وجود می آید. به طور کلی سازگاری اجتماعی به تسلط فرد بر محیط و احساس کنار آمدن با خود اشاره دارد. هر یک از ما به محیط و تغییراتی که در آن روی می دهد پاسخ می دهیم. از این رو سازگاری مهارتی است که باید آموخته شود و کیفیت آن مانند سایر آموخته ها بستگی به میزان علاقه و کوشش فرد برای یادگیری آن دارد. مدرسه گریزی از دیرباز یک مسئله عمومی مورد توجه است که نیاز مبرم به مداخله مؤثر دارد فرار از مدرسه، حالتی است که کودک یا نوجوان بدون عذر موجه از حضور در مدرسه خودداری می کند و این غیبت غیر موجه در روزهای متوالی ادامه می یابد و معمولاً بدون آگاهی والدین صورت می گیرد، اگر پایدار باشد، به عنوان اختلال رفتاری محسوب می شود. غالباً مدرسه-گریزان، افرادی تنومند و ماجراجو به نظر می رسند و خواهان تغییر مداوم در محیط هستند، علائق استواری ندارند، در خردسالی روابط گرم نداشته اند، رفتار ضد اجتماعی دارند و این رفتارها خود را بیشتر در زندگی روزمره نشان می دهند در خردسالی غالباً از روابط گرم و صمیمی بی بهره بودند، خانواده آنها از هم پاشیده و معمولاً دستخوش فقر مادی، عاطفی هستند و برای والدین نیرویی باقی نمانده که علاقه ای به رفاه کودک نشان دهند و قدرت آن را ندارند که انضباط کامل برقرار کنند هم راستا با نتایج این تحقیق، محققین ذیل فرازی، عسگری، (۱۳۹۹) صالح اردستانی، خرمایی، (۱۳۹۹) فینینگ و همکاران^۹ (۲۰۱۸) مک گرث و وان برگن^{۱۰} (۲۰۱۵) نیز به نتایج مشابهی رسیده اند

فرضیه سوم: بین عملکرد مدرسه با مدرسه گریزی از طریق سازگاری اجتماعی در میان دانش آموزان پایه ششم ابتدایی شهرستان نقده رابطه معنی دار مثبت وجود دارد.

مدل ساختاری پژوهش بین متغیرهای تحقیق از برازش مطلوب برخوردار می باشد. تاثیر مستقیم عملکرد مدرسه و مدرسه گریزی ۰/۹۸۲ برآورد گردیده است. اما زمانی که متغیر سازگاری اجتماعی به عنوان میانجی در مدل وارد عمل می شود، اثر عملکرد مدرسه بر مدرسه گریزی کاهش پیدا کرده است. به گونه ای که در مدل مشخص است ضریب غیر مستقیم ۰/۲۴۲- به دست آمد، که نسبت به اثر مستقیم ضریب اثر بیشتر و منفی می باشد. در نتیجه میتوان گفت که عملکرد مدرسه بر مدرسه گریزی از طریق سازگاری اجتماعی در میان دانش آموزان پایه ششم ابتدایی شهرستان نقده تاثیر دارد و بر این اساس فرضیه سوم پژوهش مورد تأیید است.

^۹ Finning; Katie, C Ukoumunne; Obioha, Ford; Tamsin, Danielsson-Waters;

^{۱۰} McGrath, K. F., & Van Bergen.

در تبیین این یافته ها از پژوهش می توان گفت: سازگاری اجتماعی جریانی است که به وسیله آن روابط میان افراد، گروهها و عناصر فرهنگی در وضعیتی رضایت بخش برقرار باشد؛ به عبارت دیگر، روابط میان افراد و گروهها به گونه ای برقرار شده باشد که رضایت متقابل آنها را فراهم سازد. بدین ترتیب سازگاری اجتماعی سازوکارهایی است که توسط آنها یک فرد توانایی تعلق به یک گروه را پیدا می کند به همین علت لازمه سازگاری اجتماعی، بروز تغییراتی در فرد بوده که آن نیز مستلزم یکپارچگی سازوکارهایی است که توسط آنها، گروه یک عضو جدید را می پذیرد. آموزش و پرورش رسمی، نگرش ها، ارزش ها، سازگاری های ذهنی، رفتارها و مهارت هایی در فرد ایجاد می کند که شاید در زمینه های اجتماعی دیگری غیر از مدرسه انجام پذیر نباشد. مدرسه را غالباً به عنوان جایگاه گذر از یک دنیای شخصی به دنیای غیرشخصی تلقی می کنند. در آنجاست که فرد عادات جدید مثل وقت شناسی، و اعتنا به نظم و ترتیب را که از لحاظ جامعه ارزش دارند یاد می گیرد. کارکرد پرورش شخصی، ناظر به تربیت همه جانبه فرد از لحاظ جسمی، عاطفی، روانی، ذهنی و ذوقی است. به نظر تایمرمن عوامل مؤثر در خانواده عبارتند از: طردشدگی، سخت گیری های افراطی، انضباط متناقض و بی ثبات، کتک زدن، بی نظمی والدین بی علاقه، شاد نبودن در خانه یا مدرسه، پرجمعیت بودن خانواده، جدایی کودک از مادر در اوایل کودکی یا جدایی از پدر بعد از سن ۵ سالگی، عواملی که به دلیل شرایط محیطی نامطلوب به مدرسه گریزی منجر می شوند فشار آموزشی بیش از حدی است که از توان و فهم یک کودک خارج می باشد و برای او زجرآور است. ابتدا احساس بیزاری از مدرسه در آنان پدید می آید و سپس می گریزند. مدرسه گریزان برای مقابله با ناکامی و یاسی که در خانه و مدرسه احساس می کنند با فرار از مدرسه می خواهند محیطی امن پیدا کنند که نیازهایشان ارضا شود. برخی از محققین مشکلات اخلاقی و انضباطی، مشکلات عاطفی، مشکلات رفتاری و مشکلات جسمانی را علت فرار از خانه و مدرسه می دانند. هم راستا با نتایج این تحقیق، محققین ذیل حسین پور، شیرانی (۱۳۹۹) بارانی و همکاران (۱۳۹۸) هال و دیپرن^{۱۱} (۲۰۱۷) وود و همکاران^{۱۲} (۲۰۱۷) نیز به نتایج مشابهی رسیده اند

پیشنهادهای کاربردی

- ۱- از آنجایی که برخی از دانش آموزان مدرسه گریز به دلیل ترس از نمره ی کم از مدرسه فرار می کنند، تغییر شیوه ی سنجش و ارزیابی (آسانتر گرفتن سوالات و استفاده از سوالات چند گزینه ای و ...) این دانش آموزان را میتوان به عنوان عاملی برای ماندگاری آنان، مورد نظر داشت
 - ۲- برگزاری دوره های آموزشی (ضمن خدمت) آشنایی با راهکارهای بهبود عملکرد مدرسه و سازگاری اجتماعی برای جلوگیری از مدرسه گریزی دانش آموزان؛ برای معلمان
 - ۳- در مدرسه افرادی که محروم هستند مورد حمایت قرار داده شوند تا کمتر به مقایسه خود با دیگران بپردازند.
- به دلیل اینکه مشارکت باعث افزایش دلبستگی در بین دانش آموزان می شود پیشنهاد می شود بدون چشم و همچشمی همه دانش آموزان در فعالیتهای مربوط به مدرسه و کلاس درس شرکت داده شوند.

¹¹ Hall, G. E., & DiPerna, J. C.

¹² Woude.Laurine.B. van der., Stouwe. Trudy van der., Stams. Geert Jan

منابع

۱. ابوالحسنی، مریم (۱۳۸۹). بررسی و مقایسه رضایتمندی دانش آموزان، اولیاء و کارکنان از عملکرد مدارس متوسطه نظری دخترانه هیات امنایی و مدارس عادی در منطقه ۶ آموزش و پرورش شهر تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد گرمسار.
۲. بارانی، حمید؛ راه‌پیماء، سمیرا؛ خرمایی، فرهاد (۱۳۹۸) رابطه امید به تحصیل و تحصیل‌گریزی: نقش واسطه‌ای خودنظم‌جویی تحصیلی، روانشناسی تحولی، ۱۵ (۵۹): ۳۲۳-۳۳۵.
۳. توکلی، زهره (۱۳۹۳)، رابطه خود کنترلی و عملکرد خانواده با سازگاری اجتماعی بین دانش آموزان دبیرستانی شهرستان آباد، پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارسنجان.
۴. حسین پور، معصومه؛ شیرانی، شهلا (۱۳۹۹) اثربخشی ذهن‌آگاهی کودک محور بر خودپنداشت و سازش‌یافتگی اجتماعی کودکان با اختلال‌های رفتاری درون‌نمود، فصلنامه سلامت روان کودک، ۱۷ (۱): ۵۷-۶۷.
۵. خجسته‌مهر، رضا؛ عباس‌پور، ذبیح‌اله؛ کرای، امین و کوچکی، رحیم. (۱۳۹۱). تأثیر برنامه موفقیت تحصیلی بر عملکرد و خود پنداره تحصیلی، نگرش نسبت به مدرسه، یادگیری شیوه موفقیت در مدرسه و سازگاری اجتماعی دانش آموزان، فصلنامه روان شناسی مدرسه، ۱ (۱): ۲۷-۴۵.
۶. خواجه ای، سعید؛ ناظمی، ملیحه (۱۳۹۱) بررسی کارآمدی مدل EFQM در ارزیابی عملکرد مدارس غیردولتی دوره راهنمایی و متوسطه از دیدگاه مدیران و دبیران آنها، مدیریت و برنامه ریزی در نظام‌های آموزشی، ۵ (۹): ۸۲-۱۱۰.
۷. رضایی دهنوی، صدیقه؛ نوریان، زهرا؛ موحدی، مریم (۱۳۹۹) تأثیر آموزش نظم جویی هیجان بر سازگاری اجتماعی در کودکان بدسرپرست، سلامت روان کودک، ۷ (۲۳): ۲۰۶-۲۱۵.
۸. شفیعی، سیده سارا (۱۳۹۶) نقش کارکردهای مدرسه در ارتقا رفتار و فرهنگ ترافیک از نگاه معلمان دانشگاه فرهنگیان، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی.
۹. صالح اردستانی، سمیرا؛ خرمایی، فرهاد (۱۳۹۹) رابطه بین ادراک از محیط کلاس و تحصیل‌گریزی دانش آموزان: نقش واسطه ای ادراک خود، آموزش و ارزشیابی (علوم تربیتی)، ۱۳ (۴۹): ۱۲۵-۱۰۹.
۱۰. فرازی، فریبا؛ عسگری، علی (۱۳۹۹) ارائه مدل علی تحصیل‌گریزی در ارتباط با معنای تحصیل و خودکارآمدی تحصیلی: نقش واسطه ای امید به تحصیل، پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی، ۸ (۲۹): ۹-۲۰.
۱۱. وظیفه دان، فرشته (۱۳۹۸) بررسی تجارب زیسته دانش آموزان مدرسه گریز، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه ارومیه.

1. Deborah L. Bennett. (2010). VANISHING ACTS: WHY STUDENTS CHOOSE TO BE TRUANT FROM SCHOOL, Presented to the Department of Social Work California State University, Long Beach, UMI 1404383.
2. Finning; Katie, C Ukoumunne; Obioha, Ford; Tamsin, Danielsson-Waters; Emilia, Shaw; Liz, Ingrid, De Jager; Romero, Stentiford; Lauren, A Moore; Darren. (2018). The association between child and adolescent depression and poor attendance at school: A systematic review and meta-analysis. Journal of Affective Disorders. Available online 7 Novamver 2018. In Press, Accepted Manuscript.
3. Hall, G. E., & DiPerna, J. C. (2017). Childhood social skills as predictors of middle school academic adjustment. The Journal of Early Adolescence, 37(6), 825-851.

4. Inglés, Cándido J.; González-Maciá, Carolina; García-Fernández, José M.; Vicent, María; Monteagudo, Carmen Martínez. (2015). Current status of research on school refusal; European Journal of Education and Psychology Eur. j. educ. psychol. Vol. 8, N°1. Pages. 37-52
5. Lepore S, Revenson A. (2017). Social constraints on disclosure and adjustment to cancer. Social and personality psychology compass;: 110-121.
6. Maynard. Brandy.R., Vaughn. Micheal G., Nelson Erik J., Salas-Wright Christopher P., Heyne David A., Kremer. Kristen P. (2017) Truancy in the United States: Examining temporal trends and correlates by race, age, and gender. Children and Youth Services Review. Volume 81, October 2017, Pages 188-196
7. Mazerolle, Lorraine; Antrobus, Emma; Bennett, Sarah; Eggins, Elizabeth. (2017). The Coproduction of Truancy Control: Results from a Randomized Trial of a PoliceSchools Partnership Program. Crime and Delinquency. Vol. 54, Iss. 6. Pages. 791-823
8. McGrath, K. F., & Van Bergen. (2015). Who, When, Why and to What End? Students at Risk of Negative Student–Teacher Relationships and Their Outcomes, Educational Research Review, 14(1), 1–17
9. Shankar Srivastava, P(2018). Social adjustment problems of school going academic achievers International Journal of Academic Research and Development, 3(1), 164-166.
10. Woude.Laurine.B. van der., Stouwe. Trudy van der., Stams. Geert Jan J.M. (2017). Differences between risk factors for truancy and delinquency in Dutch adolescents. Children and Youth Services Review. Volume 73, February 2017, Pages 9-14.
11. Yang Kyung-Ean, Ham Seung-Hwan. (2017). Truancy as systemic discrimination: Anti-discrimination legislation and its effect on school attendance among immigrant children,2017. The Social Science Journal. Volume 54, Issue 2, June 2017, Pages 216-226